STATISTIK

KORTANALYS

Målsägare vid barnfridsbrott

En statistisk analys av målsägares bakgrund och utsatthet samt av förändringar i deras vårdnads- och boendesituation

Rapport 2026:28

Innehållsförteckning

Sammanfattning **2**

Inledning **5**
Få studier om målsägare vid barnfridsbrott 5
Syfte och frågeställningar 7

Metod **8**
Datamaterial 8
Redovisning och analys 8
Begränsningar 13

Resultat **14**
Målsägarnas bakgrund 14
Grundbrott - Brott som kan ha föranlett barnfridsbrott 17
Målsägarens relationer till andra personer i ärendet 18
Uppföljning av vårdnadsstatus och boendesituation 20

Diskussion **23**
Yngre barn som målsägare 23
Barn med utrikesfödda föräldrar är överrepresenterade 23
Tecken på större socioekonomisk utsatthet än i befolkningen 24
Målsägarens vårdnads- och boendesituation efter anmälan 24
Avslutande resonemang 26

Referenser **27**

Bilageförteckning **30**
Bilaga 1 Upprepad utsatthet 31
Bilaga 2 Fördelning av grundbrott i ärenden med åtalsbeslut 32
Bilaga 3 Uppföljning av vårdnadsstatus och boendesituation utifrån typer av möjliga grundbrott i ärenden 33

urn:nbn:se:bra-1369

© Brottsförebyggande rådet 2026

Författare: Johanna Viberg
Vetenskaplig granskare: Fil. dr Mikaela Magnusson, universitetslektor vid Psykologiska institutionen, Göteborgs universitet, har vetenskapligt granskat utkast till kortanalysen och lämnat värdefulla synpunkter. Det är dock Brå som i alla avseenden ansvarar för innehållet i rapporten.

Produktion: Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08–527 58 400, e-post registrator@bra.se, www.bra.se

Denna kortanalys kan laddas ner från Brås webbplats www.bra.se/publikationer

Sammanfattning

Barnfridsbrottet infördes i svensk lagstiftning (4 kap. 3 § brottsbalken, förkortad BrB) den 1 juli 2021 i syfte att stärka det straffrättsliga skyddet för barn som bevittnat våld mellan närstående (prop. 2020/21:170). Kunskapen om vilka barn som berörs av barnfridsbrottet är fortfarande begränsad, och det finns därför ett behov av att närmare beskriva gruppen av barn som är målsägare i dessa ärenden. Undersökningens resultat är även av relevans mot bakgrund av Brås pågående regeringsuppdrag att kartlägga rättsväsendets hantering av barnfridsbrottet (se Justitiedepartementet 2025).

Syftet med den här undersökningen är att beskriva målsägare vid polisanmälda barnfridsbrott utifrån deras demografiska och socioekonomiska bakgrund, omständigheter rörande utsattheten samt förändringar i vårdnadsstatus och boendesituation efter polisanmälan.

I huvudsak används data över målsägare som registrerats vid polisanmälningar om barnfridsbrott under 2022 och 2023. Datamaterialet omfattar totalt 10 293 målsägare fördelade på 6 217 ärenden om barnfridsbrott. Dessa uppgifter har kombinerats med uppgifter om målsägarna för grundbrotten i samma ärenden (de brott som barnen bevittnat). Uppgifter har även inhämtats från misstankeregistret om de personer som är skäligen misstänkta i ärendena. Slutligen har kompletterande uppgifter inhämtats från Statistikmyndigheten SCB.

Vanligt att målsägarna är yngre barn

Resultaten visar att könsfördelningen bland målsägarna var relativt jämn, både totalt och inom de olika åldersgrupperna. Däremot fanns tydliga skillnader i ålder. Målsägarpopulationen bestod till stor del (49 %) av barn i åldersgrupperna 0–3 år och 4–6 år. Yngre barn var även överrepresenterade i förhållande till sin andel av barnbefolkningen i stort, medan de äldsta barnen, 14–17 år, var tydligt underrepresenterade. Barn i den yngsta åldersgruppen utgjorde dessutom en större andel av målsägarna i ärenden med flera registrerade brottstillfällen än i ärenden med ett enda registrerat brottstillfälle.

Att yngre barn är överrepresenterade är relevant att uppmärksamma ur ett barnskyddsperspektiv, eftersom de är mer beroende av vuxna i sin omgivning och har begränsade möjligheter att själva påverka sin situation. Deras utsatthet kan också vara svårare att synliggöra genom barnets egen berättelse, då de kan ha begränsade möjligheter att beskriva vad de har sett eller hört. Upptäckten och bedömningen av deras utsatthet kan därför i högre grad vara beroende av andra personers iakttagelser och av myndigheternas förmåga att uppmärksamma barnets situation. Samtidigt ligger andelen målsägare i åldern 0–6 år i denna undersökning mycket nära den andel som har rapporterats för barnfridsbrottsärenden som når domstol (Magnusson och Joleby 2026), vilket kan tyda på att yngre barn inte faller bort i någon tydligt större omfattning under rättsprocessens gång.

Skillnader i svensk respektive utländsk bakgrund

Den största gruppen bland målsägarna var inrikes födda med två inrikes födda föräldrar, som utgjorde 38 procent, följt av inrikes födda med två utrikes födda

föräldrar, som utgjorde 31 procent. Jämfört med barnbefolkningen var däremot inrikes födda barn med två utrikes födda föräldrar tydligt överrepresenterade bland målsägarna medan inrikes födda med två inrikes födda föräldrar var underrepresenterade.

Skillnaderna bör inte tolkas som att utländsk bakgrund i sig innebär en ökad risk för att bli målsägare för barnfridsbrott, utan kan vara relaterade till andra omständigheter, såsom socioekonomiska förhållanden. Inom ramen för den här undersökningen har dock inga djupgående analyser genomförts av i vilken utsträckning sådana faktorer kan ha samband med skillnaderna i målsägarnas bakgrund. Eftersom undersökningen omfattar polisanmälda brott kan skillnaderna även spegla variationer mellan olika grupper i hur våld uppmärksammas och polisanmäls.

Socioekonomiska skillnader jämfört med befolkningen

Socioekonomiska förhållanden undersöks bland de målsägare som var sammanboende med den misstänkta personen vid tidpunkten för polisanmälan, vilket var 6 308 barn. Resultaten visar att hushållens medianinkomst var lägre än bland jämförbara sammanboende hushåll med barn, samtidigt som ekonomiskt bistånd och arbetslöshetsersättning var betydligt vanligare bland de misstänkta personerna jämfört med normalbefolkningen. Även utbildningsnivån bland de misstänkta personerna skiljde sig åt, med en större andel med förgymnasial och en mindre andel med eftergymnasial utbildning. Sammantaget pekar resultaten på att denna grupp av målsägare befann sig i en social och ekonomisk kontext som i flera avseenden skiljde sig från befolkningen i stort.

En möjlig tolkning är att resultaten delvis speglar en högre förekomst av andra belastningar i de familjer där barnfridsbrott förekommer. En annan möjlighet är att socioekonomiska förhållanden påverkar sannolikheten att våldet uppmärksammas och kommer till rättsväsendets kännedom. Familjer med ekonomiska eller sociala svårigheter kan exempelvis ha mer omfattande kontakter med myndigheter och andra samhällsaktörer, vilket kan påverka möjligheterna att våld mot vuxna och barn uppmärksammas.

Misshandel vanligaste typen av grundbrott

Den vanligaste registrerade typen av grundbrott var misshandel, oavsett allvarlighetsgrad, vilket utgjorde 55 procent av grundbrottstyperna som registrerats i ärendena. Huvudsakligen rörde det sig om misshandel, exklusive grov misshandel. Därefter följde kategorierna olaga hot och olaga tvång (20 %) samt ofredande (15 %). Grov misshandel utgjorde 8 procent, medan sexuellt ofredande, våldtäkt samt försök till mord utgjorde omkring 3 procent vardera. Fördelningen visar att barnfridsbrotten förekom i samband med brott av varierande allvarlighetsgrad, men att de grövre brottstyperna var mindre vanliga. Det går samtidigt inte att utifrån datamaterialet i den här undersökningen, fastställa vilken eller vilka av de registrerade typerna av grundbrott som faktiskt föranledde barnfridsbrottet.

Relationsmönster vid barnfridsbrott

Det var mycket vanligt att den misstänkta personen eller målsägaren för grundbrottet vid tidpunkten för polisanmälan var vårdnadshavare för eller sammanboende med barnet. Den misstänkta personen var förälder till målsägaren i 81 procent av fallen och vårdnadshavare för omkring tre fjärdedelar. Bland de misstänkta som var förälder var barnets pappa klart vanligare än barnets mamma. Även målsägaren för grundbrottet var ofta en förälder till barnet, vilket gällde 74 procent av målsägarna, och bland dessa var barnets mamma betydligt vanligare än pappan. I närmare en tredjedel av fallen var målsägaren för grundbrottet ett syskon till barnet. Syskonrelationer var däremot mindre vanliga bland de misstänkta personerna. Möjligheten att identifiera andra nära relationer är delvis begränsad i den här undersökningen då det inte varit möjligt att identifiera bonusföräldrar eller tidigare partners till barnets förälder. Uppgifter om sammanboende kan fånga vissa av dessa relationer, men inte personer som har eller har haft en nära relation till barnet utan att vara sammanboende med barnets förälder vid anmälningstillfället.

Vårdnadstatus och boendesituation efter polisanmälan

Uppföljningen efter polisanmälan visar att förändringar i vårdnadsstatus var relativt vanliga under de första sex månaderna, medan färre förändringar skedde under perioden sex till tolv månader. Bland de 7 600 barn för vilka den misstänkta personen var barnets vårdnadshavare vid tidpunkten för anmälan var personen fortfarande vårdnadshavare för 58 procent av barnen efter sex månader och för 55 procent efter tolv månader. Bland barn för vilka den misstänkta personen fortfarande var vårdnadshavare efter sex månader kvarstod vårdnadsförhållandet i 95 procent av fallen även efter tolv månader. Samma mönster syns i ärenden där ett åtalsbeslut hade fattats, men i dessa ärenden var det vid båda uppföljningstidpunkterna en något mindre andel barn för vilka den misstänkta personen fortsatt var vårdnadshavare.

Även boendesituationen förändrades efter polisanmälan, främst under de första sex månaderna. Bland de 6 308 barn som var sammanboende med den misstänkta personen vid polisanmälan var detta dock oförändrat i 72 procent av fallen efter sex månader och i 65 procent av fallen efter tolv månader. I ärenden där ett åtalsbeslut hade fattats var det färre barn som fortfarande var sammanboende med den misstänkta personen: 60 procent efter sex månader respektive 50 procent efter tolv månader.

Resultaten visar därmed att förändringar i vårdnads- och boendesituation främst förekom under de första sex månaderna efter polisanmälan, medan situationen i huvudsak förblev oförändrad mellan sex och tolv månader. Resultaten kan dock inte visa vad förändringarna beror på eller om en oförändrad vårdnads- eller boendesituation innebär att barnet fortsatt befinner sig i en utsatt situation. Uppföljningen är dessutom begränsad till tolv månader, och förändringar som sker på längre sikt fångas därför inte. Det går inte heller att avgöra om förändringar i vårdnad eller boende har samband med vilken typ av våld eller annan brottslig händelse som barnet har bevittnat eller med händelsens allvarlighetsgrad. Däremot visar undersökningen att grundbrotten i barnfridsbrottsärendena oftare utgjordes av mindre allvarliga brottstyper än av grövre brott. Även sådana händelser är viktiga att uppmärksamma ur ett barnskyddsperspektiv, eftersom de kan vara en del av en mer omfattande utsatthet för våld mellan närstående.

Inledning

Våld i nära relationer drabbar inte enbart den som själv utsätts direkt. Barn som växer upp med våld mellan närstående riskerar också negativa konsekvenser, även när våldet inte riktas direkt mot dem (SOU 2022:70 s. 212–213). Forskning visar bland annat att exponering för våld kan ha konsekvenser för barns psykiska och fysiska hälsa samt för deras sociala och emotionella utveckling.[1]

Barnfridsbrottet infördes i svensk lagstiftning (4 kap. 3 § BrB) den 1 juli 2021 i syfte att stärka det straffrättsliga skyddet för barn som bevittnat våld mellan närstående (prop. 2020/21:170 s. 14). Lagen innebär att det är straffbart att låta ett barn bevittna exempelvis vålds- och sexualbrott mellan närstående, liksom straffbara försök till sådana brott. Den person som begår grundbrottet kan därför även utredas för barnfridsbrott. I och med den nya bestämmelsen ses barn som bevittnat sådana handlingar som målsägare och kan ha rätt till ett juridiskt biträde samt rätt till skadestånd. I vårdnads-, boende-, umgängesmål, där det framkommer att barn kan ha bevittnat eller upplevt våld (eller någon av de andra brottsliga handlingar som barnfridsbrottet omfattar) behöver domstolarna även ta i beaktade att barnet är ett brottsoffer.

Kravet på att barnet ska ha bevittnat gärningen innebär att barnet ska ha sett eller hört den brottsliga gärningen begås. Det innebär dock inte att barnet måste ha bevittnat hela händelseförloppet eller förstått innebörden av gärningen (prop. 2020/21:170 s. 24). Det finns ingen enhetlig definition i brottsbalken av vad som avses med närstående. Att vara närstående kan handla om familjemedlemmar såsom barnets föräldrar, föräldrars nya partners, syskon eller bonussyskon. Även andra släktingar till barnet, så som mor- och farföräldrar, kan omfattas om de anses stå barnet tillräckligt nära, men det kan också handla om tidigare närstående personer till barnet.[2]

Utgångspunkten är att utreda om barnet kan ha haft en så nära relation till parterna att de kan anses utgöra omsorgsperson till barnet eller att barnet har en stark känslomässig anknytning till dem i vardagen (prop. 2020/21:170 s. 21). Något som talar för att en person är närstående till ett barn är att personen bor eller har bott med barnet. För åtal i ett barnfridsbrott krävs att grundbrottet, det vill säga den brottsliga gärning som föranlett barnfridsbrott, är styrkt på det sätt som krävs i brottmål i allmänhet.[3]

Få studier om målsägare vid barnfridsbrott

Eftersom barnfridsbrottet är relativt nytt i svensk lagstiftning är forskningen på området fortfarande begränsad. Den kunskap som finns sedan brottets införande har i stor utsträckning rört barnfridsbrottets rättsliga reglering och tillämpning (se exempelvis Karlervik 2025), medan kunskapen om vilka barn som registreras som målsägare i barnfridsbrottsärenden är mer begränsad. Magnusson och Joleby (2026) har dock studerat 200 svenska domstolsärenden där barnfridsbrott åtalats under

[1] Se exempelvis Artz m.fl. 2014, Bogat m.fl. 2006, Felitti m.fl. 1998, Gilbert m.fl. 2009 samt Överlien 2012.
[2] Att även tidigare närstående omfattas motiveras av att bestämmelsen ska gälla även efter en separation, exempelvis när en före detta bonusförälder begår brott mot barnets förälder (prop. 2020/21:170 s. 22).
[3] Grundbrottet och barnfridsbrottet ska i regel utredas tillsammans och åtalas samtidigt (Åklagarmyndigheten 2021).

2023–2024, omfattande totalt 321 barn. Resultaten visade att könsfördelningen var jämn och barnen var i genomsnitt 7,5 år gamla. Det vanligaste grundbrottet var misshandel, som förekom i en klar majoritet av fallen, medan även olaga hot var relativt vanligt. Studien visade vidare att barnfridsbrotten i hög grad rörde våld mellan närstående vuxna. Den misstänkta personen var oftast barnets biologiska far, medan det var mindre vanligt att det rörde sig om barnets biologiska mor eller en nuvarande eller tidigare partner till en biologisk förälder. Den person som utsattes för grundbrottet var oftast barnets biologiska mor, vilket gällde omkring två tredjedelar av barnen, följt av syskon eller biologisk far. Sammantaget visar studien att barnfridsbrott ofta rörde unga barn som bevittnat våld inom nära familjerelationer. Eftersom studien är avgränsad till domstolsärenden där barnfridsbrott åtalats ger den dock inte en bild av den bredare gruppen barn som registreras som målsägare redan vid en polisanmälan.

Tidigare forskning har även undersökt vad som händer när barns exponering för våld uppmärksammas av socialtjänsten. Trygged m.fl. (2024) har genomfört en registerstudie av orosanmälningar till socialtjänsten om barn som bevittnat våld i familjen i Gävle kommun under perioden 2018–2022. Studien omfattar därmed både tiden före och efter införandet av barnfridsbrottet 2021. Antalet orosanmälningar ökade under hela perioden, med en tydlig ökning redan 2020, det vill säga före lagändringen. Även andelen anmälningar som ledde till vidare utredning ökade över perioden. I de flesta fall där en utredning inleddes bodde barnen kvar med sin familj, samtidigt som samtalsstöd var en vanlig insats från socialtjänsten. Studien analyserar dock inte förändringarna som en effekt av barnfridsbrottets införande, och det går därför inte att dra slutsatser om lagändringens betydelse för socialtjänstens hantering eller för barnens situation efter polisanmälan. Socialtjänstens hantering av barnfridsbrott är dock föremål för ett regeringsuppdrag till Socialstyrelsen.[4]

I detta sammanhang är det även relevant att undersöka våldets betydelse i mål om vårdnad, boende och umgänge. I Jämställdhetsmyndighetens kartläggning av 814 tingsrättsdomar från 2020, det vill säga före barnfridsbrottets införande den 1 juli 2021, förekom uppgifter om våld eller andra övergrepp i 64 procent av de granskade målen (Jämställdhetsmyndigheten, 2022). Uppgifterna avsåg våld eller andra övergrepp av en förälder mot den andra föräldern, mot en partner eller mot ett barn. I de 198 övriga mål som återstod efter att mål där domstolen fastställt föräldrarnas överenskommelse sorterats bort framkom uppgifter om våld eller övergrepp mot barn i två tredjedelar av målen. Kartläggningen visade samtidigt på brister i domstolarnas riskbedömningar och att uppgifter om våld i flera fall fick begränsat genomslag vid beslut om vårdnad, boende och umgänge. Det konstaterades bland annat att uppgifter om våld mot barn och våld mot en förälder inte alltid beaktades på ett tillräckligt systematiskt sätt i bedömningen av risken för att barnet skulle fara illa.

Samtidigt som barnfridsbrottet infördes i lagstiftningen den 1 juli 2021 trädde nya bestämmelser i kraft i föräldrabalken som syftade till att stärka barnrättsperspektivet i mål om vårdnad, boende och umgänge. En uppföljning av Jämställdhetsmyndighetens

[4] Uppdraget omfattar bland annat att kartlägga socialtjänstens hantering av och anmälningsbenägenhet vid misstankar om barnfridsbrott samt att stärka socialtjänstens arbete med och stöd till barn som bevittnat våld av eller mot närstående eller tidigare närstående (se Socialdepartementet 2026).

tidigare kartläggning visade emellertid att det fortsatt finns utmaningar i att säkerställa att barnets rättigheter och situation får tillräckligt genomslag i dessa processer (Jämställdhetsmyndigheten, 2023). Rapporten beskrev att fokus i mål om vårdnad, boende och umgänge riskerar att hamna på de föräldrar som är parter i processen snarare än på barnets levnadsomständigheter, behov och rättigheter. Den 1 januari 2025 trädde ändringar i föräldrabalken (6 kap. 2 a §) i kraft som syftar till att ytterligare stärka barns skydd mot våld och andra kränkningar. Lagändringen innebär att risken för att barnet far illa ges en särskilt framträdande plats vid bedömningen av vad som är bäst för barnet i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Det innebär också att barnets bevittnande av våld mot en närstående kan vara relevant vid bedömningen av barnets situation och behov av skydd (prop. 2024/25:10 s. 76).

Barnfridsbrottet syftar till att förstärka det straffrättsliga skyddet för barn som bevittnar våld och vissa andra brottsliga handlingar mellan närstående. Det saknas dock en bredare kunskap om de barn som nås av denna lagstiftning.

Syfte och frågeställningar

Syftet med den här undersökningen är att beskriva målsägare vid polisanmälda barnfridsbrott utifrån deras bakgrund, omständigheter rörande deras utsatthet samt vårdnadsstatus och boendesituation.

- Hur ser bakgrunden ut vad gäller kön, ålder, svensk respektive utländsk bakgrund och socioekonomiska förhållanden?

- Skiljer sig denna bakgrund åt för målsägare i ärenden med upprepade brottstillfällen av barnfridsbrott?

- Vilka typer av möjliga grundbrott förekommer vid polisanmälan i ärenden om barnfridsbrott?

- Vilken relation har målsägare vid barnfridsbrott till den misstänkta personen respektive till målsägaren för grundbrottet?

- I vilken utsträckning förändras vårdnadsstatus efter polisanmälan om barnfridsbrott, i de ärenden där en vårdnadshavare är misstänkt?

- I vilken utsträckning förändras målsägarens boendesituation efter polisanmälan om barnfridsbrott, i de ärenden där målsägaren för barnfridsbrott och den misstänkta personen varit sammanboende?

Metod

Datamaterial

För att besvara undersökningens frågeställningar används i huvudsak data över målsägare som registrerats på brottsanmälan om barnfridsbrott under 2022 och 2023. Uppgifterna är hämtade från Brås databas och omfattar alla händelser som anmälts och registrerats som brott hos Polismyndigheten.[5] Det inkluderar även händelser där ärendet i ett senare skede inte går vidare i rättskedjan, exempelvis på grund av otillräcklig bevisning.

I datamaterialet ingår dock endast ärenden där en skälig misstanke registrerats, medan ärenden som inte kunnat kopplas till misstankeregistret har uteslutits. Det innebär att datamaterialet omfattar färre ärenden än om samtliga anmälda barnfridsbrott hade inkluderats. Avgränsningen innebär också att materialet omfattar färre anmälda händelser som i ett senare skede av rättsprocessen inte resulterat i att barnfridsbrott kunnat konstateras. Dessutom omfattar datamaterialet därmed endast misstänkta personer som var 15 år eller äldre vid tidpunkten för brottet.

Datamaterialet har kompletterats med uppgifter från Registret över totalbefolkningen (RTB) och LISA-registret[6], som handhas av Statistiska centralbyrån (SCB).[7] Eftersom analysen bygger på uppgifter från dessa register omfattar den endast ärenden där samtliga berörda personer – målsägaren för barnfridsbrottet, den misstänkta personen och målsägaren för grundbrottet – är folkbokförda i Sverige och därmed kan kopplas till SCB:s register.

Datamaterialet som ligger till grund för analysen omfattar 10 293 målsägare som registrerats på barnfridsbrott i 6 217 ärenden. Ett ärende kan således omfatta flera målsägare, exempelvis när flera syskon har bevittnat ett grundbrott mellan närstående och därmed registrerats som målsägare i samma ärende.[8]

Redovisning och analys

I presentationen och diskussionen av undersökningens resultat används ”våld” som ett övergripande begrepp för de brottsliga handlingar som barnet kan ha bevittnat och som kan omfattas av barnfridsbrottet. Användningen motiveras av att merparten av dessa

[5] Databasen omfattar även brott som registrerats av Åklagarmyndigheten, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten.
[6] LISA står för Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier.
[7] Registret över totalbefolkningen (RTB) uppdateras löpande i början av varje månad. LISA-registret uppdateras årligen och är komplett drygt 14 månader efter mättidpunkt.
[8] Ärenden kan även omfatta flera målsägare för det grundbrott som barnfridsbrottet är kopplat till och en person som är målsägare för barnfridsbrottet kan även vara registrerad som målsägare för ett grundbrott i samma ärende. Exempelvis kan två syskon vara målsägare för barnfridsbrottet i ett ärende där de båda har utsatts för misshandel av en närstående och samtidigt har bevittnat att det andra syskonet utsatts för samma brott. I 3,2 procent av ärendena har mer än en person registrerats som misstänkt och endast i 0,1 procent har fler än två misstänkta personer registrerats. För att möjliggöra en konsekvent analys på ärendenivå valdes i dessa fall en av de misstänkta personerna slumpmässigt ut för analys. Eftersom det rör sig om en begränsad andel av ärendena bedöms detta ha liten betydelse för de övergripande resultaten.

handlingar kan förstås som olika former av våld och att begreppet används i en bredare bemärkelse än enbart fysiskt våld.

Datamaterialet analyseras deskriptivt och redovisas i procentandelar. Resultaten redovisas huvudsakligen på individnivå för målsägare som registrerats på barnfridsbrott om inget annat anges. Om en och samma målsägare förekommer som målsägare i flera ärenden om barnfridsbrott under studieperioden används det första registrerade ärendet som utgångspunkt för analysen.[9] Separata analyser genomförs dock för att belysa upprepad utsatthet bland målsägare som förekommer i flera anmälningar om barnfridsbrott under studieperioden.

Uppgifter redovisas inte i de fall antalet observationer understiger 4, i syfte att minska risken för röjande av uppgifter som kan hänföras till enskilda individer. I dessa fall markeras uppgifterna med kryss (x). Som en kompletterande skyddsåtgärd tillämpas sekundärundertryckning i de fall där redovisning annars skulle kunna medföra risk för indirekt röjande av undertryckta uppgifter. Läs mer om röjanderisk i *Handbok i statistisk röjandekontroll* (SCB 2015).

Målsägarnas bakgrund

Målsägarnas bakgrund beskrivs utifrån uppgifter om kön, ålder, svensk respektive utländsk bakgrund samt socioekonomiska förhållanden. Uppgifter om kön och ålder hämtas från data över målsägare som registrerats på brottsanmälan. Kön avser juridiskt kön. Ålder beräknas utifrån födelsedatum och tidpunkt för brottet.[10] För att studera huruvida målsägaren har svensk eller utländsk bakgrund används uppgifter från RTB, där det framgår om målsägaren eller målsägarens föräldrar är inrikes- eller utrikesfödda.

För att undersöka målsägarnas socioekonomiska kontext används uppgifter från LISA-registret. Analysen avgränsas till målsägare som var sammanboende med den misstänkta personen vid brottstillfället. Eftersom socioekonomiska uppgifter endast har inhämtats för personer som ingår i den studerade populationen görs denna avgränsning för att möjliggöra en mer enhetlig analys. De socioekonomiska måtten kan därmed relateras till den hushållskontext som barnet och den misstänkta personen delade vid tidpunkten för brottet. Dessa mått avser hushållets disponibla inkomst samt den misstänkta personens eventuella arbetslöshetsersättning eller ekonomiska bistånd och dennes högsta utbildningsnivå. Den misstänktes utbildningsnivå kategoriseras i tre nivåer: förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial utbildning. Uppgifterna avser året före året för polisanmälan om barnfridsbrott.[11]

Hushållets disponibla inkomst används som mått på hushållets ekonomiska situation. Medianen för hushållens disponibla inkomst beräknas för de hushåll där målsägaren var sammanboende med den misstänkta personen vid tidpunkten för polisanmälan.

[9] Ett barn som är registrerat som målsägare för barnfridsbrott i ett ärende kan dock vara registrerat som målsägare för grundbrott i andra ärenden i datamaterialet, även om barnet inte är registrerat som målsägare för barnfridsbrott i dessa ärenden.
[10] Uppgift om ålder saknas för 73 målsägare (0,7 % av samtliga målsägare), vilka bedömts vara felregistreringar och därför exkluderas från redovisningen av åldersfördelningen.
[11] Uppgifter från 2021 användes således för anmälningar registrerade 2022 och uppgifter från 2022 för anmälningar registrerade 2023.

Medianen används hellre än medelvärdet, eftersom den är mindre känslig för mycket höga eller mycket låga inkomster, och därmed ger ett mer representativt mått på den typiska hushållsinkomsten. Eftersom uppgift om hushållets fullständiga sammansättning saknas i materialet kan hushållen inte delas upp efter faktisk hushållstyp. Medianinkomsten jämförs därför med medianinkomsten för sammanboende hushåll med barn 0–19 år i befolkningen.[12]

Förekomst av arbetslöshetsersättning respektive ekonomiskt bistånd kategoriseras utifrån om den misstänkta personen hade sådan inkomst eller inte under det aktuella året. Fokus ligger på förekomst av någon av dessa inkomstkällor, snarare än ersättningens storlek. Arbetslöshetsersättning används som en indikator på arbetslöshetserfarenhet, medan ekonomiskt bistånd används som en indikator på ekonomisk utsatthet.

Resultaten om målsägarnas bakgrund jämförs med motsvarande uppgifter för barn i totalbefolkningen, för att uppmärksamma eventuella över- eller underrepresentationer i förhållande till barnbefolkningens sammansättning. Uppgifter för jämförbara tidsperioder har inhämtats från SCB, Socialstyrelsen och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF).

Upprepad utsatthet

Vid beskrivningen av en upprepad utsatthet hämtas uppgifter om brottstidpunkt i första hand från den exakt angivna brottstidpunkten, om sådan finns. I andra hand används uppgifter om tid och datum då brottet ska ha startat. Om en sådan tidpunkt saknas används i stället tid och datum för när brottet ska ha avslutats. I sista hand används tid och datum för det första tillfälle då brottsanmälan registrerats.

För att identifiera antalet brottstillfällen har brottstidpunkterna jämförts för varje målsägare. Flera registrerade brott med samma angivna brottstidpunkt räknas som ett brottstillfälle, medan olika brottstidpunkter räknas som separata brottstillfällen. Beräkningen av antalet brottstillfällen görs före avgränsningen till målsägarens första registrerade ärende som används i huvudanalysen. Samtliga registrerade barnfridsbrott i de ärenden där målsägaren förekommer under studieperioden ingår således i beräkningen av upprepad utsatthet. Resultaten redovisas utifrån om målsägaren förekommer vid ett, två, tre eller fyra eller fler registrerade brottstillfällen avseende barnfridsbrott.

Grundbrott

Brott som kan föranleda barnfridsbrott, så kallade grundbrott, identifieras utifrån brottskod. Det är den senast registrerade brottskoden som används, eftersom den ger den mest aktuella klassningen av brottet.[13] [14] Endast de brott i samma ärende som enligt bestämmelsen om barnfridsbrott kan utgöra grundbrott, ingår i analyserna.

[12] Eftersom SCB:s statistik över disponibel hushållsinkomst redovisar barn som personer i åldern 0–19 år är det denna åldersgrupp som används som jämförelsegrupp.
[13] Se Brå (2024) för mer information om bearbetningen av målsägardata.
[14] Brå har identifierat kvalitetsbrister i registreringen av misshandelsbrott efter relationstyp under 2019–2021, främst kopplade till införandet av nya brottskoder. Problemen var mest omfattande 2019 men minskade successivt under 2020 och 2021.För mer information, se Brå 2023. Brottskoden för barnfridsbrott infördes i samband med att brottet trädde i kraft den 1 juli 2021.

Dessa omfattar bland annat våldsbrott (t.ex. misshandel), frids- och frihetsbrott (t.ex. olaga hot och ofredande), sexualbrott samt skadegörelsebrott.[15] Avgränsningen efter brottskoder medför dock en viss osäkerhet, eftersom dessa inte alltid innehåller information om relationstyp eller andra omständigheter som kan ha betydelse för om ett brott utgör grundbrott för barnfridsbrott. Det kan därför förekomma att brott som registreras under en kod som inte utgör grundbrott ändå innehåller gärningar som hade kunnat utgöra grundbrott, exempelvis att hedersförtryck innefattar hot eller misshandel. Eftersom analysen utgår från den registrerade brottskoden exkluderas sådana fall.

Grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning har inte redovisats som grundbrott, eftersom dessa brottsrubriceringar inte ingår i brottskatalogen för barnfridsbrott. Enskilda gärningar som ingår i fridskränkningsbrott kan dock utgöra grundbrott, men eftersom det inte framgår av brottsrubriceringen vilka gärningar som ligger till grund för brottet har dessa rubriceringar inte använts för att klassificera grundbrotten.

Vid fullbordat mord och dråp utgörs målsägare för grundbrottet av den avlidnes anhöriga, vilket innebär att målsägarkategorin skiljer sig från den som förekommer vid övriga brott som kan utgöra grundbrott för barnfridsbrott. Dessa fall har därmed en annan karaktär och inkluderas inte i analysen av grundbrott.

Det är inte möjligt att utifrån datamaterialet avgöra vilket eller vilka av de registrerade brotten som har föranlett barnfridsbrottet. De inkluderade brotten är dock registrerade i samma ärende som barnfridsbrottet och riktade mot den målsägare som är registrerad som målsägare för grundbrottet. Resultaten bör därför tolkas som en redovisning av de grundbrottstyper som registrerats i polisanmälda barnfridsbrottsärenden, snarare än som en identifiering av vilket eller vilka brott som faktiskt har föranlett barnfridsbrottet.

Grundbrotten redovisas på ärendenivå, där varje kombination av ärende och grundbrottstyp räknas som en analysenhet. Om ett och samma ärende innehåller flera registrerade brott av samma typ räknas brottstypen således endast en gång. Genom att utgå från ärendenivån fokuserar analysen av grundbrotten på de olika brottstypernas andel av ärendena, det vill säga att den speglar spridningen av olika brottstyper mellan ärenden, snarare än det totala antalet registrerade grundbrott. Ärendenivån bedöms vara mest ändamålsenlig eftersom ett och samma ärende kan innehålla flera registrerade grundbrott, exempelvis flera brott av samma typ. En redovisning på brottsnivå skulle därmed kunna innebära att ärenden med ett stort antal registrerade brott får ett oproportionerligt stort genomslag i resultaten. Genom att redovisa varje grundbrottstyp högst en gång per ärende begränsas denna påverkan och resultaten ger

[15] Se 4 kap. 3 § första stycket 1–4 brottsbalken. De brott som omfattas är mord, dråp, misshandel, grov misshandel och synnerligen grov misshandel; människorov, olaga frihetsberövande, olaga tvång, grovt olaga tvång, olaga hot, grovt olaga hot, hemfridsbrott, grovt hemfridsbrott och ofredande; våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt övergrepp, grovt sexuellt övergrepp, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn, sexuellt ofredande mot barn, sexuellt ofredande, grovt sexuellt ofredande mot barn och grovt sexuellt ofredande; samt skadegörelse och grov skadegörelse. Även straffbart försök till dessa brott omfattas. Sedan den 1 juli 2026 omfattar brottskatalogen även psykiskt våld. Denna förändring har dock inte varit i kraft under den studieperiod som analyseras i den här undersökningen och ingår därför inte i analysen.

i stället en bild av hur vanligt förekommande olika grundbrottstyper är bland de ärenden som rör barnfridsbrott. Med hänsyn till det mörkertal som präglar registrerad brottslighet mellan närstående är fokus på den registrerade omfattningen även mindre relevant, varför grundbrotten redovisas på ärendenivå.

Grundbrotten har kategoriserats utifrån en bedömning av gärningarnas relativa straffrättsliga allvar, i syfte att samla jämförbara brottsliga handlingar i bredare kategorier. Kategoriseringen är analytisk och innebär inte att brotten inom en kategori är juridiskt likställda.

Målsägarens relationer till personer i ärendet

För att studera relationen mellan barnmålsägare och misstänkt person respektive målsägaren för grundbrottet, används uppgifter från RTB. Uppgifterna hämtas för tidpunkten för anmälan om barnfridsbrott. De relationer som studeras är förälder, vårdnadshavare och syskon samt om barnet är sammanboende med den misstänkta personen respektive med målsägaren för grundbrottet. I kategorin förälder ingår även adoptivförälder. I kategorin syskon ingår helsyskon, halvsyskon och adoptivsyskon, medan bonussyskon inte ingår eftersom sådana relationer inte finns registrerade i RTB.

Uppföljning om vårdnadsstatus och boendesituation

Uppgifter om vårdnad inhämtas vid anmälningstillfället samt vid uppföljning efter sex månader respektive tolv månader för de misstänkta personer som vid anmälningstillfället var registrerade som målsägarens vårdnadshavare. Uppgifterna om vårdnad bygger på registrerad vårdnadsstatus i folkbokföringen. Vid en dom om vårdnad kan registreringen i folkbokföringen ske vid olika tidpunkter beroende på om domen gäller omedelbart eller först efter att den har fått laga kraft. En dom som gäller omedelbart kan registreras som interimistisk från och med domsdagen, medan en dom som inte gäller omedelbart registreras som slutlig först när den har fått laga kraft. Det innebär att tidpunkten för registreringen i folkbokföringen kan skilja sig från tidpunkten för domstolens avgörande. I dataunderlaget har det inte varit möjligt att särskilja interimistisk från slutlig vårdnadsstatus. Uppgifter om vårdnad ska därför tolkas som registrerad vårdnadsstatus vid respektive tidpunkt.

Uppgifter från RTB används för att följa målsägarens boendesituation. För de misstänkta personer som vid anmälningstillfället var sammanboende med målsägaren undersöks om målsägaren fortfarande var sammanboende med den misstänkta personen vid uppföljning efter sex månader respektive tolv månader.

Uppföljningstidpunkterna sex månader respektive tolv månader har valts för att undersöka såväl kortsiktiga som mer långsiktiga förändringar i vårdnads- och boendesituationen efter anmälan. Förändringar i barns boende och vårdnadsförhållanden kan ske relativt snabbt efter en polisanmälan, exempelvis genom separation eller interimistiska lösningar, det vill säga tillfälliga beslut om exempelvis vårdnad eller boende under pågående familjerättslig eller rättslig process. Samtidigt är sådana processer ofta tidskrävande och kan pågå under längre tid. En uppföljning efter sex månader kan därför fånga tidiga förändringar, medan tolv månader ger bättre möjlighet att identifiera förändringar som kvarstår över en längre period.

Resultaten särredovisas för målsägare i ärenden där den misstänkta personen har åtalats, för att undersöka om mönstren skiljer sig från samtliga målsägare i respektive population. Populationerna utgörs av målsägare i ärenden där vårdnadshavare respektive en sammanboende person vid anmälningstillfället registrerats som misstänkt. I bilaga 3 särredovisas resultaten även för målsägare uppdelat efter typ av möjliga grundbrott i ärendet.

Begränsningar

Eftersom inte alla brott leder till polisanmälan finns en risk att de barn som registreras som målsägare i studien skiljer sig från den bredare gruppen barn som bevittnar våld mellan närstående. Anmälningsbenägenheten påverkas bland annat av relationen mellan den utsatta och gärningspersonen samt av brottets allvar, och kan vara lägre när gärningspersonen är närstående (Skogan, 1984). Vid våld i nära relationer kan även känslomässiga och praktiska beroendeförhållanden påverka benägenheten att kontakta polisen (Akers och Kaukinen, 2009). För barn som bevittnar våld kan våldet även uppmärksammas av exempelvis socialtjänst, skola eller hälso- och sjukvård och därigenom komma till myndigheternas kännedom, utan att den utsatta själv initierar en polisanmälan. Vilka ärenden som efter en anmälan leder till skälig misstanke påverkas dessutom av rättsväsendets utredningsarbete. Resultaten beskriver alltså endast de barn som registrerats som målsägare i polisanmälda barnfridsbrottsärenden, inte alla barn som bevittnar våld mellan närstående.

Undersökningen kan inte följa ärenden hela vägen till rättsligt fastställda domar. Det innebär också att det inte går att fastställa om de målsägare och grundbrott som registrerats vid anmälningstillfället kvarstår i ärendet vid ett senare skede. Det har däremot kunnat fastställas att samtliga ärenden som ingår i studiepopulationen fortfarande innehåller barnfridsbrott som registrerat brott i ärendet fram till och med beslutet i åtalsfrågan.[16] Begränsningen innebär därför framför allt att undersökningen inte kan bedöma förändringar i ärendets övriga brott och målsägare över tid.

Uppföljningstiden för boendesituation och vårdnad sätter en tidsmässig gräns för vilka förändringar som kan identifieras. Uppföljningen sträcker sig maximalt tolv månader efter polisanmälan om barnfridsbrott, medan processer rörande vårdnad och boende kan vara utdragna och i vissa fall pågå under längre tid. Förändringar som inträffar efter denna period kan därför inte fångas i analysen.

Registeruppgifternas täckning och innehåll begränsar möjligheten att identifiera vissa relationer mellan målsägare och misstänkta personer. RTB omfattar endast folkbokförda individer, vilket innebär att personer som inte är folkbokförda i Sverige inte ingår i materialet. Det går exempelvis inte att identifiera bonusföräldrar som inte är folkbokförda i samma hushåll som barnet.[17] Materialet ger därmed inte en fullständig bild av relationerna mellan barn, målsägare och misstänkta personer.

[16] Det har dock inte varit möjligt att skilja mellan olika grader av barnfridsbrott, eftersom brottskoderna i datamaterialet inte skiljer mellan dessa.
[17] I Magnusson och Jolebys (2026) studie av domstolsärenden var 14,2 procent av de misstänkta en aktuell eller tidigare partner till barnets biologiska förälder.

Resultat

Resultaten i det här kapitlet bygger på 10 293 målsägare som registrerats på barnfridsbrott. När en delpopulation används framgår det i anslutning till resultatbeskrivningen. Resultat om upprepad utsatthet redovisas när skillnader har identifierats, i övrigt hänvisas till bilaga 1.

Målsägarnas bakgrund

Barnfridsbrottet skiljer sig från brott där den brottsliga gärningen direkt riktas mot den person som är målsägare. Vid barnfridsbrott är barnet målsägare genom att ha bevittnat ett brott som riktats mot en annan närstående person. Det innebär att barnets bakgrund inte ska tolkas som en del av den situation som direkt föranledde grundbrottet. Uppgifterna ger en bild av vilka barn som förekommer som målsägare för barnfridsbrott och av eventuella skillnader mellan olika grupper av barn.

Kön och ålder

Det är nästan lika stor andel pojkar som flickor bland målsägare i polisanmälda barnfridsbrott 2022–2023 (se figur 1), vilket inte skiljer sig från könsfördelningen bland barn i åldrarna 0–17 år i befolkningen under 2022–2023.

Könsfördelningen var relativt jämn inom samtliga åldersgrupper. Åldersfördelningen visar att omkring hälften av målsägarna återfanns bland de yngre barnen. Den största andelen utgjordes av barn i åldern 0–3 år, följt av barn i åldern 4–6 år. Andelen målsägare var därefter relativt jämnt fördelad mellan åldersgrupperna 7–9 år och 10–13 år. Den minsta andelen återfanns bland de äldsta barnen, 14–17 år. Den genomsnittliga åldern bland målsägarna var 7,1 år.[18]

Vid en jämförelse med den genomsnittliga befolkningsfördelningen bland barn i åldern 0–17 år under 2022–2023 framgår att barn i de två yngsta kategorierna, 0–3 år och 4–6 år, var överrepresenterade bland målsägarna. De utgjorde 49 procent av målsägarna, jämfört med cirka 37 procent av befolkningen i motsvarande ålder. Bland barn i åldern 14–17 år var förhållandet det motsatta, då de utgjorde 12 procent av målsägarna jämfört med 23 procent av befolkningen.

Bland målsägare med flera registrerade brottstillfällen utgjorde de yngsta målsägarna en större andel än bland målsägare med ett registrerat brottstillfälle (se bilaga 1).

[18] Standardavvikelse (SD) 4,7 år. Median 7,0 år.

Figur 1. Målsägare i polisanmälda barnfridsbrott 2022–2023. Andel i procent (%). Resultat uppdelat på kön och ålder, samt motsvarande andel i befolkningen 0–17 år.

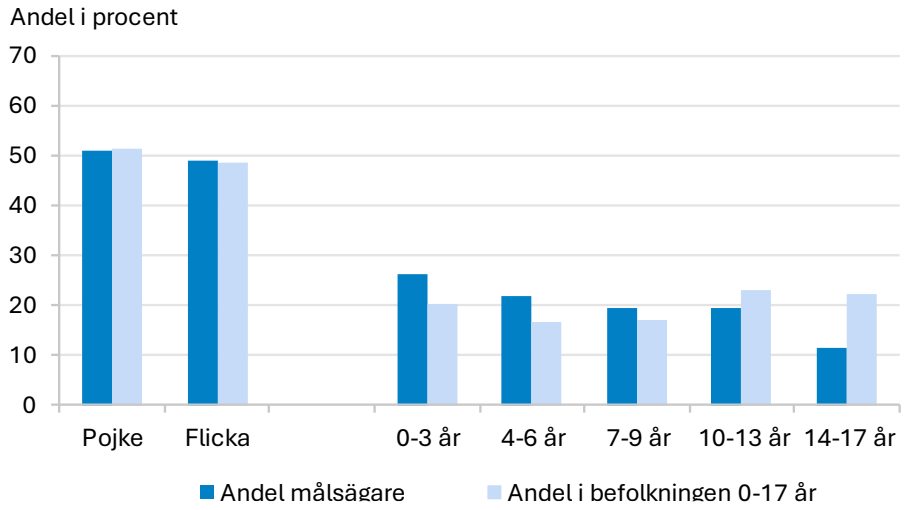

Svensk respektive utländsk bakgrund

Den största gruppen bland målsägarna bestod av inrikes födda med två inrikes födda föräldrar, som utgjorde drygt en tredjedel av samtliga målsägare (se figur 2). Inrikes födda med två utrikes födda föräldrar utgjorde den näst största gruppen. Inrikes födda med en inrikes och en utrikes född förälder utgjorde en mindre andel, medan utrikes födda utgjorde den minsta andelen av målsägarna.

Jämfört med den genomsnittliga befolkningsfördelningen bland barn i åldern 0–17 år under 2022–2023 var inrikes födda med två utrikes födda föräldrar överrepresenterade bland målsägarna. De utgjorde 31 procent av målsägarna jämfört med 17 procent av befolkningen. Inrikes födda med två inrikes födda föräldrar var däremot underrepresenterade och utgjorde 38 procent av målsägarna jämfört med 61 procent av befolkningen.

Bland målsägare med fyra eller fler registrerade brottstillfällen var andelen inrikes födda med en inrikes och en utrikes född förälder högre än bland målsägare med en till tre brottstillfällen. Omvänt var andelen inrikes födda med två inrikes födda föräldrar lägre bland målsägare med fyra eller fler brottstillfällen än bland målsägare med en till tre brottstillfällen (se bilaga 1).

Figur 2. Målsägare i polisanmälda barnfridsbrott 2022–2023. Andel i procent (%). Resultat uppdelat på svensk respektive utländsk bakgrund, samt motsvarande andel i befolkningen 0–17 år.

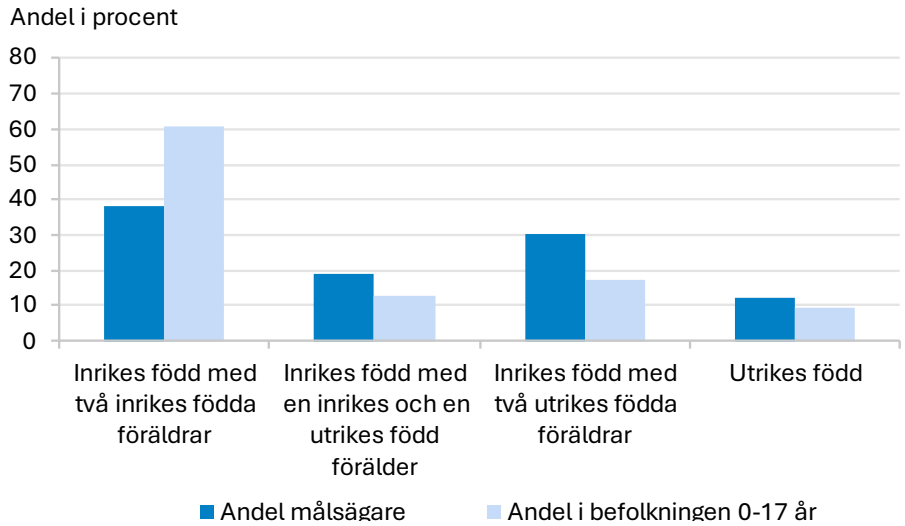

Socioekonomiska förhållanden

Mått på socioekonomiska förhållanden som präglade den sociala miljö som målsägaren befann sig i vid tidpunkten för brottsanmälan, undersöks för populationen målsägare som då var sammanboende med den misstänkta personen i ärendet. Det innebär 61 procent av studiepopulationen (motsvarande 6 308 målsägare).

Uppgifterna om ekonomiskt bistånd, arbetslöshetsersättning och utbildningsnivå avser den misstänkta personen och utgör därmed inte direkta mått på hushållets ekonomiska eller socioekonomiska förhållanden. Dessa mått ska därför tolkas som beskrivningar av socioekonomiska egenskaper hos den misstänkta personen, medan hushållets disponibla inkomst beskriver hushållets ekonomiska situation. Tillsammans kan måtten bidra till en bild av målsägarens socioekonomiska kontext.

Hushåll där målsägaren var sammanboende med den misstänkta personen hade en lägre medianinkomst än sammanboende hushåll i befolkningen med barn i åldrarna 0–19 år (se tabell 1). Utifrån hushållets disponibla inkomst var medianinkomsten 525 900 kronor, vilket var cirka 303 000 kronor lägre än för motsvarande hushåll i befolkningen. Bland de misstänkta personer som var sammanboende med målsägaren hade 23 procent erhållit ekonomiskt bistånd och 19 procent hade erhållit arbetslöshetsersättning året innan polisanmälan om barnfridsbrott. Det var betydligt vanligare med både ekonomiskt bistånd och arbetslöshetsersättning bland de misstänkta än i befolkningen. Andelen som hade erhållit ekonomiskt bistånd var närmare åtta gånger så stor och andelen som hade erhållit arbetslöshetsersättning närmare sex gånger så stor.

Den vanligaste utbildningsnivån bland de misstänkta var gymnasial utbildning. Eftergymnasial och förgymnasial utbildning förekom i ungefär lika stora andelar. Jämfört med befolkningen i åldrarna 16–74 år var dock förgymnasial utbildning överrepresenterad bland de misstänkta, medan eftergymnasial utbildning var tydligt underrepresenterad.

Tabell 1. Målsägare i polisanmälda barnfridsbrott 2022–2023 som var sammanboende med den misstänkta personen, jämfört med motsvarande uppgifter för befolkningen. Resultat efter hushållsinkomst, den misstänkta personens erhållande av ekonomiskt bistånd och arbetslöshetsersättning samt utbildningsnivå.

Disponibel hushållsinkomst	**Hushåll målsägare sammanboende med misstänkt n=6 272**	**Befolkningen (hushåll; sammanboende med barn 0–19 år)** [a b]
Median	525 900 SEK	829 250 SEK
Ekonomiskt stöd och ersättning (misstänkt person)	**Målsägare sammanboende med misstänkt n=6 308**	**Befolkningen (ekonomiskt bistånd ≥18 år; arbetslöshetsersättning ≥20 år)** [c]
Erhållit ekonomiskt bistånd	23 %	3 %
Erhållit arbetslöshetsersättning	19 %	3 %
Högsta utbildningsnivå (misstänkt person)	**Målsägare sammanboende med misstänkt n=6 308**	**Befolkningen (16–74 år)** [a]
Förgymnasial	24 %	16 %
Gymnasial	46 %	42 %
Eftergymnasial	25 %	40 %

[a] Fördelningen av utbildningsnivå och inkomst bland personer i åldrarna 16–74 år i befolkningen baseras på SCB:s befolkningsstatistik för åren 2021–2022.
[b] Som alternativ jämförelse var medianen 423 800 kronor för hushåll bestående av ensamstående med barn i åldrarna 0–19 år. Studiepopulationens hushåll kan inte delas upp efter hushållstyp eftersom uppgift om hushållssammansättning saknas.
[c] Fördelningen av ekonomiskt bistånd bland personer i åldern 18 år eller äldre baseras på Socialstyrelsens statistik för åren 2021–2022. För arbetslöshetsersättning baseras fördelningen bland personer 20 år eller äldre på statistik från IAF (Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen) för samma period. Åldersgränsen 20 år har valts eftersom arbetslöshetsersättning under den aktuella perioden kunde lämnas tidigast från 20 års ålder.

Grundbrott - Brott som kan ha föranlett barnfridsbrott

Grundbrotten redovisas utifrån respektive brottstyps andel av ärendena, oberoende av om brottet förekom en eller flera gånger i samma ärende, vilket speglar spridningen av olika brottstyper. Det är inte möjligt att utifrån datamaterialet veta vilken eller vilka av brotten i respektive ärende som har föranlett barnfridsbrottet. Resultaten bör således tolkas som fördelningen av grundbrottstyper som registrerats i polisanmälda barnfridsbrottsärenden. Det är viktigt att notera att brottstyperna kan förekomma parallellt i samma ärende och att samma ärende därför kan förekomma mer än en gång. Eftersom varje brottstyp räknas högst en gång per ärende baseras fördelningen på 9 232 brott.

Misshandel (ej grov) var det vanligaste grundbrottet och förekom i nästan hälften av ärendena (se figur 3). Olaga hot eller olaga tvång förekom i 20 procent av ärendena, medan ofredande förekom i omkring 15 procent. Grov misshandel förekom i knappt en tiondel av ärendena. Sexuellt ofredande, våldtäkt och försök till mord förekom i vardera omkring 3 procent av ärendena. Övriga brottstyper var betydligt mindre vanliga och förekom i omkring 1 procent eller mindre av ärendena.

Fördelningen av grundbrottstyper var i stort sett likartad bland samtliga polisanmälda barnfridsbrottsärenden och bland ärenden där ett åtalsbeslut hade fattats (bilaga 2). Misshandel (ej grov) var den vanligaste brottstypen i båda populationerna, följt av olaga hot eller olaga tvång och ofredande. Även de mindre vanligt förekommande

brottstyperna hade i huvudsak liknande andelar i de två populationerna. Det går dock inte att utifrån materialet avgöra vilka av de registrerade grundbrotten som omfattades av åtalet.

Resultaten i den här undersökningen ligger i huvudsak i linje med Magnusson och Jolebys (2026) studie, vilket stödjer bilden av att ärenden som går vidare i rättskedjan inte skiljer sig från den bredare gruppen av polisanmälda ärenden. Resultaten är dock inte direkt jämförbara, eftersom deras studie omfattar ett urval av åtalade domstolsärenden och redovisar resultaten på brottsoffernivå, medan den här undersökningen omfattar grundbrott i polisanmälda barnfridsbrottsärenden och redovisar resultaten på ärendenivå. I den här undersökningen har det inte heller varit möjligt att fastställa vilket eller vilka av brotten i ärendet som föranlett barnfridsbrottet.

Figur 3. Procentuell fördelning av olika typer av möjliga grundbrott i polisanmälda barnfridsbrottsärenden 2022–2023.

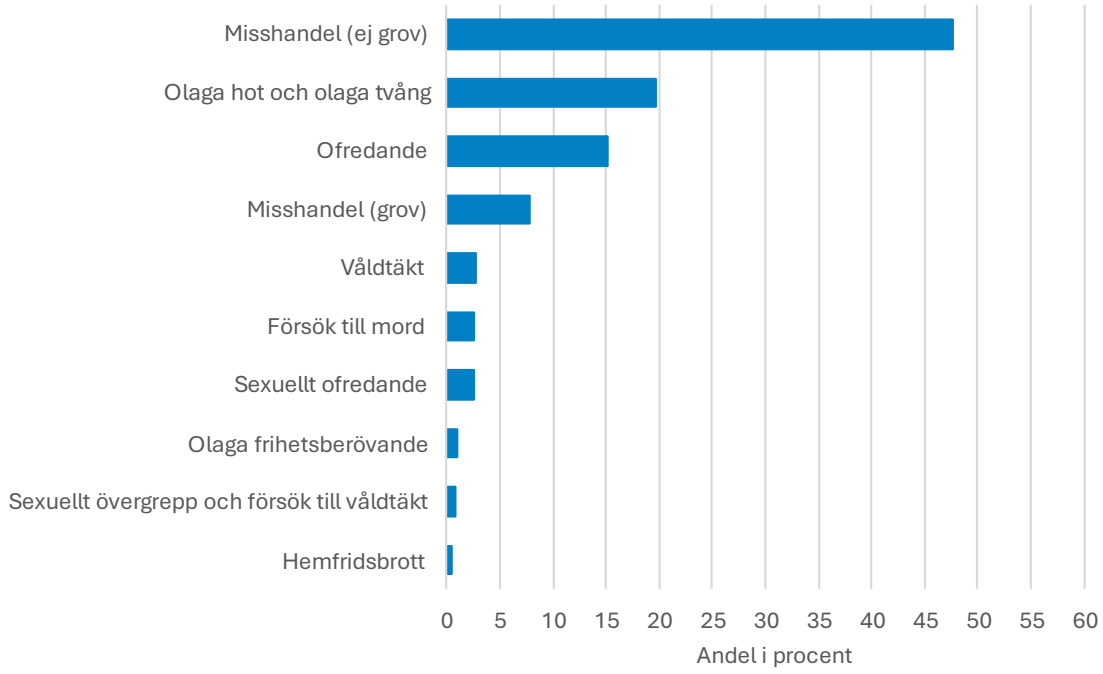

Målsägarens relationer till andra personer i ärendet

Målsägarens relationer studeras både till misstänkt person samt även till målsägare för grundbrottet. Relationskategorierna överlappar varandra. En misstänkt person eller målsägare för grundbrottet kan exempelvis samtidigt vara målsägarens förälder, vårdnadshavare och sammanboende. Kategorin ”Annan” omfattar dock endast relationer som inte kan klassificeras i någon av de övriga kategorierna utifrån tillgängliga uppgifter i datamaterialet.

Relation till misstänkt person

Det var mycket vanligt att den misstänkta personen hade vårdnaden om målsägaren vid tidpunkten för anmälan om barnfridsbrott, vilket gällde omkring tre fjärdedelar av målsägarna (se figur 4). Det var också mycket vanligt att den misstänkta personen var en av målsägarens föräldrar, vilket gällde 81 procent av målsägarna. Det var dock en

tydlig skillnad beroende på om den misstänkta personen var mamma eller pappa. Den misstänkta personen var betydligt oftare målsägarens pappa än målsägarens mamma.

Att den misstänkta personen var målsägarens syskon var däremot ovanligt, oavsett om den misstänkte var ett helsyskon eller halvsyskon. I analysen har det inte varit möjligt att inkludera misstänkta personer som är under 15 år. Det är därför möjligt att andelen syskonrelationer är något underskattad, men eftersom syskonrelationen endast förekom i en liten andel av fallen bedöms begränsningen sannolikt inte ha någon större påverkan på resultatet.

Det var även vanligt att den misstänkta personen var sammanboende med målsägaren vid tidpunkten för anmälan om barnfridsbrott. Det var betydligt mindre vanligt att den misstänkta personen hade en annan relation till målsägaren än de relationer som kan definieras utifrån uppgifterna i datamaterialet.

Figur 4. Målsägare i polisanmälda barnfridsbrott 2022–2023. Andel i procent (%). Resultat uppdelat på målsägarens typ av relation till den misstänkta personen i ärendet.

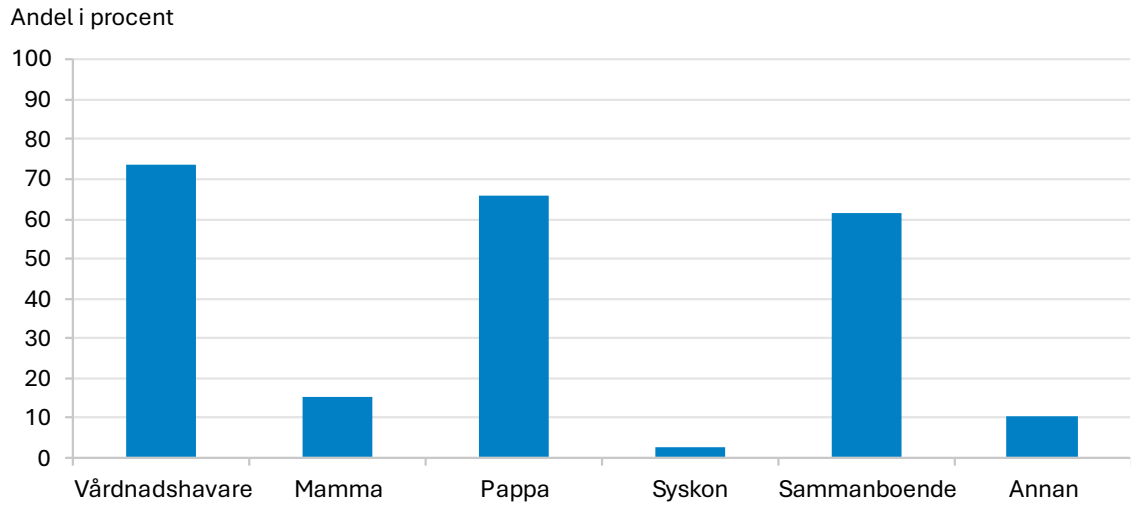

Relation till målsägare för grundbrott

Med målsägare för grundbrottet avses i den här undersökningen den person som enligt anmälan har utsatts för brott som barnet kan ha bevittnat. Det är således en annan person än det barn som är målsägare för barnfridsbrottet.

Det var mycket vanligt att målsägaren för grundbrottet var sammanboende med barnet och hade vårdnadsstatus vid tidpunkten för anmälan om barnfridsbrott (se figur 5). Målsägaren för grundbrottet var också i en stor andel av fallen (74 %) en förälder till målsägaren för barnfridsbrottet, och det rörde sig betydligt oftare om en mamma än en pappa. Syskon var målsägare i grundbrottet i närmare en tredjedel av fallen. Bland dessa var helsyskon betydligt vanligare än halvsyskon.

Det var ovanligt att målsägaren i grundbrottet hade en annan relation till målsägaren än någon av de relationer som framgår ovan.

Figur 5. Målsägare i polisanmälda barnfridsbrott 2022–2023. Andel i procent (%). Resultat uppdelat på barnmålsägarens typ av relation till målsägaren för ärendets grundbrott.

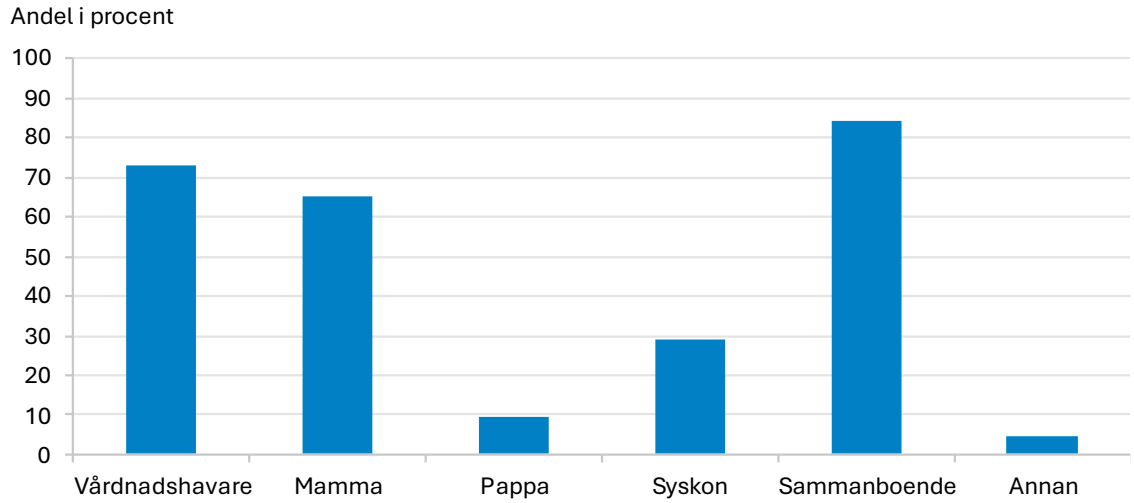

Uppföljning av vårdnadsstatus och boendesituation

För barn som bevittnat brott mellan närstående kan vårdnadsförhållanden och boendesituation vara centrala ur ett barnskyddsperspektiv, eftersom de påverkar barnets fortsatta kontakt med den misstänkta personen och förutsättningarna för barnets skydd och trygghet. Vårdnads- och boendeförhållanden kan också påverkas av den fortsatta rättsliga hanteringen av ärendet. En fällande dom kan exempelvis vara en omständighet som beaktas i bedömningar och beslut som rör vårdnad och boende.[19] I den här studien har det inte varit möjligt att följa ärendena fram till domslut, utan uppföljningen av den rättsliga hanteringen har avgränsats till beslut i åtalsfrågan. Av de 6 217 ärenden som ingår i studien hade 15 procent lett till beslut om åtal. Resultaten i det här avsnittet särredovisas för målsägare i ärenden där den misstänkta personen hade åtalats.

Uppföljning av vårdnadsstatus

Bland samtliga 10 293 målsägare i studiepopulationen var den misstänkta personen vårdnadshavare för målsägaren i 43 procent av fallen sex månader efter polisanmälan. Efter tolv månader hade andelen minskat något till 41 procent (se tabell 2).

Av målsägarna i studiepopulationen hade 7 600 en misstänkt person som var deras vårdnadshavare vid tidpunkten för anmälan om barnfridsbrott. Bland dessa var den misstänkta personen fortfarande vårdnadshavare för 58 procent efter sex månader och 55 procent efter tolv månader. Bland de målsägare där den misstänkta personen var vårdnadshavare vid sex månader hade nästan alla fortfarande samma vårdnadsstatus vid tolv månader. Det var däremot mycket ovanligt att den misstänkta personen åter blev vårdnadshavare mellan de två uppföljningstidpunkterna, bland de målsägare där personen inte var vårdnadshavare vid sex månader.

[19] Magnusson och Joleby (2026) visar att fällande dom var vanligt förekommande i deras studie av åtalade barnfridsbrottsärenden då en majoritet av barnen i deras material hade en fällande dom i åtminstone ett åtal om barnfridsbrott.

Det var 1 129 målsägare som förekom i ärenden där den misstänkta personen var vårdnadshavare vid anmälan och där ett åtalsbeslut hade fattats. I denna grupp var den misstänkta personen vårdnadshavare för 55 procent av målsägarna efter sex månader och 50 procent efter tolv månader. Bland de målsägare där den misstänkta personen var vårdnadshavare vid sex månader kvarstod vårdnadsförhållandet i de flesta fall även vid tolv månader.

Sammantaget visar resultaten att förändringar i vårdnadsstatus var relativt vanliga under de första sex månaderna efter polisanmälan, medan ytterligare förändringar mellan sex och tolv månader var ovanliga. Detta mönster framträder även när uppföljningen studeras utifrån typ av möjliga grundbrott i ärendet (se bilaga 3).

Tabell 2. Målsägare i polisanmälda barnfridsbrott 2022–2023. Andel i procent (%). Uppföljning av vårdnadsstatus 6 respektive 12 månader efter polisanmälan om barnfridsbrott.

Uppföljning	Samtliga målsägare N=10 293	Målsägare där den misstänkte var vårdnadshavare vid anmälan n=7 600	Målsägare där den misstänkte var vårdnadshavare vid anmälan, i ärenden med åtalsbeslut n=1 129
Misstänkt person är vårdnadshavare efter 6 månader	43	58	55
Misstänkt person är vårdnadshavare efter 12 månader	41	55	50
Bland misstänkta som var vårdnadshavare efter 6 månader	95	95	91
Bland misstänkta som inte var vårdnadshavare efter 6 månader	0,1	0,1	x

Kryss (x) indikerar att antalet observationer är för litet för att redovisas.

Uppföljning av boendesituation

Bland samtliga 10 293 målsägare i studiepopulationen var den misstänkta personen sammanboende med målsägaren i 44 procent av fallen sex månader efter polisanmälan. Efter tolv månader hade andelen minskat till 40 procent (se tabell 3).

Av målsägarna i studiepopulationen var 6 308 sammanboende med den misstänkta personen vid anmälningstillfället.[20] Bland dessa var den misstänkta personen sammanboende med målsägaren i 72 procent av fallen efter sex månader och 65 procent efter tolv månader. Bland de målsägare som var sammanboende med den misstänkta personen efter sex månader var de i 87 procent av fallen fortfarande sammanboende efter tolv månader. Bland de målsägare som inte var sammanboende med den misstänkta personen efter sex månader var det däremot mindre vanligt att de åter blev sammanboende mellan de två uppföljningstidpunkterna.

Antalet målsägare i ärenden där den misstänkta personen var sammanboende med målsägaren vid anmälan och där ett åtalsbeslut hade fattats, uppgick till 907 barn. I denna grupp var den misstänkta personen sammanboende med målsägaren i 60 procent av fallen efter sex månader och i 50 procent av fallen efter tolv månader. Bland

[20] Det motsvarar 61 procent av samtliga målsägare i studiepopulationen. Motsvarande andel som var sammanboende med målsägaren för grundbrottet var 84 procent och 54 procent var sammanboende med både misstänkt person och målsägare för grundbrottet.

de målsägare där den misstänkta personen var sammanboende med dem efter sex månader kvarstod sammanboendet i de flesta fall även efter tolv månader.

Sammantaget visar resultaten att sammanboendet med den misstänkta personen minskade under uppföljningsperioden, framför allt under de första sex månaderna efter polisanmälan. Bland de målsägare som fortfarande var sammanboende med den misstänkta personen efter sex månader, var boendesituationen mer stabil mellan sex och tolv månader efter anmälan. Minskningen i andelen sammanboende var något vanligare i ärenden där ett åtalsbeslut hade fattats.

Även vid uppföljning utifrån typen av möjligt grundbrott framträder i huvudsak samma tidsmässiga mönster. Förändringen är genomgående störst under de första sex månaderna efter polisanmälan, även om den varierar mellan grupperna (se bilaga 3).

Tabell 3. Målsägare i polisanmälda barnfridsbrott 2022–2023. Andel i procent (%). Uppföljning av boendesituationen 6 respektive 12 månader efter polisanmälan om barnfridsbrott.

Uppföljning	Samtliga målsägare N=10 293	Målsägare där den misstänkte var sammanboende med målsägaren vid anmälan n=6 308	Målsägare där den misstänkte var sammanboende med målsägaren vid anmälan, i ärenden med åtalsbeslut n=907
Misstänkt person sammanboende efter 6 månader	44	72	60
Misstänkt person sammanboende efter 12 månader	40	65	50
Bland misstänkta som var sammanboende efter 6 månader	87	87	80
Bland misstänkta som inte var sammanboende efter 6 månader	2	7	6

Diskussion

Den här undersökningens resultat ger en bild av vilka barn som registreras som målsägare vid barnfridsbrott, omständigheter som omger deras utsatthet, vad gäller typ av grundbrott i ärendet och relation till andra personer i ärendet, samt dessa barns situation efter anmälan om barnfridsbrott vad gäller vårdnad och boende. Resultaten är relevanta mot bakgrund av Brås pågående regeringsuppdrag att kartlägga rättsväsendets hantering av barnfridsbrottet (se Justitiedepartementet 2025) och att kunskapen på området fortfarande är begränsad.

Yngre barn som målsägare

Resultaten visar att yngre barn är tydligt överrepresenterade bland målsägarna och även i förhållande till sin andel av befolkningen, vilket är relevant ur ett barnskyddsperspektiv. Yngre barn är mer beroende av vuxna i sin omgivning och har samtidigt begränsade möjligheter att själva påverka exempelvis sin boendesituation eller relationen till den misstänkta personen. Deras utsatthet kan också vara svårare att synliggöra genom barnets egen berättelse, eftersom yngre barn kan ha begränsade möjligheter att beskriva vad de har sett eller hört. Detta kan vara särskilt relevant vid barnfridsbrott, där bedömningen av vad ett yngre barn faktiskt har sett eller hört kan innebära särskilda utmaningar när deras utsatthet ska uppmärksammas och bedömas (Karlervik 2025). Upptäckten och bedömningen av barnets utsatthet blir därmed i högre grad beroende av andra personers iakttagelser och av myndigheternas förmåga att uppmärksamma barnets situation. Detta kan också få betydelse längre fram i rättskedjan. Magnusson och Joleby (2026) visar att en central utmaning i de ärenden som når domstol är att styrka både grundbrottet och att barnet faktiskt har bevittnat gärningen. Att andelen unga målsägare i åldern 0–6 år, liksom genomsnittsåldern i den här undersökningen av polisanmälda barnfridsbrott, ligger mycket nära motsvarande uppgifter som Magnusson och Joleby (2026) rapporterar för domstolsärenden, kan dock tyda på att yngre barn inte tycks falla bort i någon tydligt större omfattning under rättsprocessens gång.

Barn med utrikesfödda föräldrar är överrepresenterade

Även resultaten avseende svensk respektive utländsk bakgrund visar på skillnader mellan målsägarna och barnbefolkningen. Barn som var inrikes födda med två utrikes födda föräldrar var tydligt överrepresenterade bland målsägarna, medan inrikes födda med två inrikes födda föräldrar var underrepresenterade. Det är dock viktigt att inte tolka dessa skillnader som att utländsk bakgrund i sig är det som påverkar sannolikheten att bli målsägare för barnfridsbrott. Socialstyrelsen (2024) har exempelvis visat att barn med två utrikes födda föräldrar är överrepresenterade bland placerade barn, men att skillnaden minskar när hänsyn tas till socioekonomiska förhållanden.[21] I den här undersökningen har socioekonomiska förhållanden endast kunnat kartläggas för den del av målsägarpopulationen som var sammanboende med den misstänkta personen vid tidpunkten för polisanmälan och utifrån datamaterialet har det inte varit möjligt att göra mer djuplodade analyser om eventuella samband. Det

[21] När barn med liknande socioekonomiska förhållanden jämfördes var sannolikheten för placering i stället lägre bland barn med två utrikes födda föräldrar än bland barn med två föräldrar födda i Sverige (Socialstyrelsen 2024).

har därmed inte varit möjligt att inom ramen för undersökningen bedöma i vilken utsträckning socioekonomiska förhållanden kan bidra till att förklara skillnaderna mellan svensk och utländsk bakgrund bland målsägarna som helhet. Eftersom studien omfattar polisanmälda brott går det inte heller att utesluta att skillnaderna delvis speglar variationer i hur våld uppmärksammas och polisanmäls mellan olika grupper. Det finns därför skäl att se skillnader kopplade till utländsk bakgrund i relation till andra förhållanden som kan ha betydelse.[22]

Tecken på större socioekonomisk utsatthet än i befolkningen

Sammantaget pekar resultaten på att de målsägare som var sammanboende med den misstänkta personen vid tidpunkten för polisanmälan, befann sig i en social och ekonomisk kontext som i flera avseenden skiljde sig från befolkningen i stort. Hushållens disponibla inkomst var lägre än bland jämförbara sammanboende hushåll med barn, samtidigt som ekonomiskt bistånd och arbetslöshetsersättning var betydligt vanligare bland de misstänkta personerna. Även utbildningsnivån var generellt sett lägre än i befolkningen, med en större andel med förgymnasial utbildning och en mindre andel med eftergymnasial utbildning.

Det här mönstret är relevant eftersom socioekonomisk utsatthet kan ha betydelse för barns och familjers livsvillkor på flera sätt. Ekonomiska svårigheter kan exempelvis vara förknippade med andra former av belastning och bidra till ökad stress och konflikter inom familjen.[23] Samtidigt går det inte utifrån resultaten att avgöra om den socioekonomiska utsattheten har haft betydelse för förekomsten av det våld som barnen i den här undersökningen bevittnat eller för sannolikheten att våldet upptäcks och polisanmäls.

En möjlig tolkning är att resultaten delvis speglar en högre förekomst av andra belastningar i de familjer där barnfridsbrott förekommer. En annan möjlighet är att socioekonomiska förhållanden påverkar sannolikheten att våldet uppmärksammas och kommer till rättsväsendets kännedom. Familjer med ekonomiska eller sociala svårigheter kan exempelvis ha mer omfattande kontakter med myndigheter och andra samhällsaktörer, vilket kan påverka möjligheterna att våld mot vuxna och barn uppmärksammas. Resultaten kan därmed också spegla vilka familjer som i större utsträckning kommer i kontakt med samhällets stöd- och kontrollsystem.[24]

Målsägarens vårdnads- och boendesituation efter anmälan

Resultaten visar att den misstänkta personen och målsägaren för grundbrottet ofta hade en relation till barnet som innebar vårdnad eller sammanboende. Det aktualiserar

[22] Tidigare forskning visar även att samhällelig utveckling hänger samman med både attityder till och förekomsten av partnervåld, vilket pekar på relevansen av att beakta sociala och ekonomiska förutsättningar även vid förståelsen av skillnader kopplade till utländsk bakgrund och familjer där barn bevittnar våld (Vartanova m.fl., 2026).

[23] Bris (2026) beskriver exempelvis, utifrån barns samtal med organisationen, hur ekonomisk stress kan påverka familjerelationer och hemförhållanden, bland annat genom bråk inom familjen. Även forskning på svenska ungdomar i åldern 15–18 år visar ett samband mellan ekonomisk stress och att bevittna familjevåld (Tiikkaja m.fl. 2025).

[24] Pålsson m.fl. (2025) visar att det sker en selektion i socialtjänstens bedömningar av vilka barn och familjer som får insatser. Eftersom socialtjänsten också kan polisanmäla misstänkta brott mot barn kan sådan myndighetskontakt i vissa fall bidra till att våld uppmärksammas och kommer till rättsväsendets kännedom.

frågor om barnets fortsatta kontakt och relation till de personer som varit involverade i det bevittnade våldet.

Det var inte ovanligt att vårdnads- och boendesituationen förändrades under de första sex månaderna efter polisanmälan, medan situationen var mer stabil mellan sex och tolv månader senare. Resultaten innebär dock inte att de barn som fortsatt hade den misstänkta personen som vårdnadshavare eller sammanboende med sig nödvändigtvis befann sig i en fortsatt utsatt situation. Uppgifterna säger exempelvis inget om eventuella skyddsåtgärder, förändringar i kontakten eller om våldet hade upphört.

Detta ligger i viss mån i linje med Trygged m.fl. (2024), som i en studie av orosanmälningar om barn som bevittnat familjevåld fann att barnen i de flesta fall där socialtjänsten inledde en utredning bodde kvar med sin familj. Även om studierna bygger på olika datakällor och inte kan jämföras direkt, pekar de mot att uppmärksammande av våld inte nödvändigtvis innebär att barnets familje- eller boendesituation förändras. Även Jämställdhetsmyndighetens kartläggningar kan sätta dessa resultat i ett bredare sammanhang. Kartläggningarna har visat på brister i hur uppgifter om våld och barnets situation beaktas i mål om vårdnad, boende och umgänge (Jämställdhetsmyndigheten, 2022, 2023). Den här undersökningen kan inte säga något om hur sådana uppgifter har beaktats i enskilda beslut, men resultaten aktualiserar frågan om hur barnets fortsatta skydd säkerställs när våldet väl har identifierats. Magnusson och Joleby (2026) visar också i sin studie av domstolsärenden, att frågor om vårdnad och umgänge förekom parallellt i vissa av de studerade ärendena. Detta illustrerar att barnfridsbrottsärenden kan sammanfalla med pågående familjerättsliga processer, där uppgifter om våld kan få betydelse för bedömningar av barnets fortsatta vårdnad och boende.

Att den misstänkta personen fortfarande sammanbodde med målsägaren var mindre vanligt i ärenden där den misstänkta personen hade åtalats än bland samtliga ärenden, såväl efter sex månader som efter tolv månader. Detsamma gällde vårdnaden. Ett åtalsbeslut kan innebära att uppgifter om våld får större betydelse i efterföljande bedömningar av barnets vårdnad och boende, eftersom åtal förutsätter att åklagaren bedömt att bevisningen är tillräcklig för att väcka åtal. Det går dock inte att utifrån den här undersökningen avgöra i vilken utsträckning åtalsbeslutet i sig har bidragit till förändringar i barnets situation. Ärenden som går vidare till åtal kan skilja sig från övriga ärenden redan från början, exempelvis vad gäller brottens allvar, bevisning eller andra omständigheter i familjen. Skillnaderna kan därför också spegla att de ärenden som leder till åtal skiljer sig från övriga ärenden på sätt som samtidigt har betydelse för barnets vårdnads- och boendesituation.

Uppföljningsperioden i den här undersökningen är dessutom begränsad till tolv månader efter polisanmälan. Förändringar i vårdnad och boende kan dock vara resultatet av processer som tar längre tid än så, vilket innebär att vissa förändringar därmed kanske inte fångas av undersökningen. Att vårdnads- eller boendesituationen är oförändrad under de första tolv månaderna behöver alltså inte innebära att den förblir så på längre sikt. Undersökningen kan samtidigt inte närmare visa om förändringar i vårdnad och boende varierar beroende på vilken typ av brott barnet har bevittnat eller hur allvarligt våldet varit. Även om grundbrotten har kartlagts kan resultaten inte koppla brottstyp eller allvarlighetsgrad till förändringar i vårdnad och boende. Det hade dock varit relevant information eftersom våldets art och allvarlighetsgrad kan ha betydelse vid bedömningen av risken för att barnet far illa och

därmed för bedömningar av barnets fortsatta vårdnad och boende. Resultaten visar samtidigt att mindre allvarliga brott var vanligare än grövre, sett till de brottstyper i ärendet som kan ha varit grundbrott för barnfridsbrottet. Att en våldshändelse inte bedöms som grov i straffrättslig mening innebär dock inte att den behöver vara mindre skrämmande eller betydelselös för barnet. Ur ett barnskyddsperspektiv är det viktigt att även mindre allvarliga våldshändelser uppmärksammas, eftersom de kan vara en del av en mer omfattande utsatthet för våld mellan närstående eller början till en våldsspiral med mer allvarliga händelser på sikt. Detta ligger också i linje med artikel 19 i barnkonventionen, enligt vilken alla barn har rätt till skydd mot alla former av våld.

Avslutande resonemang

Ett av syftena med införandet av barnfridsbrottet var att stärka barns ställning som brottsoffer och bidra till att barn som bevittnar våld mellan närstående uppmärksammas i större utsträckning av rättsväsendet och sociala myndigheter (prop. 2020/21:170 s. 50). I förarbetena framhålls samtidigt att införandet av barnfridsbrottet inte är en lösning på hela problembilden och att det kan behövas ytterligare åtgärder för att ge utsatta barn den hjälp och det stöd de behöver (SOU 2019:32 s. 23). Mot denna bakgrund finns det skäl att inte enbart uppmärksamma själva brottshändelsen, utan också följa barnets situation efter att utsattheten har identifierats. Det innebär inte att en förändrad vårdnads- eller boendesituation alltid är nödvändig eller önskvärd, utan att barnets fortsatta situation behöver bedömas utifrån de omständigheter och skyddsbehov som föreligger i det enskilda fallet. Det är särskilt relevant mot bakgrund av att risken för att barnet far illa sedan den 1 januari 2025 har fått en särskilt framträdande plats vid bedömningar av barnets bästa i frågor om vårdnad, boende och umgänge (6 kap. 2 a § andra stycket föräldrabalken).

Resultaten aktualiserar också frågan om vilka barn som blir synliga genom barnfridsbrottet. Målsägarpopulationen i den här undersökningen liknar i flera avseenden den population av barn som tidigare studier visat oftare kommer i kontakt med socialtjänsten vad gäller socioekonomiska förhållanden och bakgrund.[25] Det innebär att den ökade synlighet som barnfridsbrottet är avsedd att bidra till i flera avseenden tycks nå grupper som redan är mer synliga för sociala myndigheter. Om barnfridsbrottet har bidragit till att fler utsatta barn blivit synliga för samhällets stöd- och kontrollsystem, eller till att skyddet har stärkts för barn som redan varit kända av dessa system, kan däremot inte avgöras inom ramen för denna undersökning.

[25] Se exempelvis Kassman m.fl. 2023, Kalin 2024.

Referenser

Akers, C., och Kaukinen, C. (2009). The police reporting behavior of intimate partner violence victims. *Journal of Family Violence, 24*(3), s. 159–171.

Artz, S., Jackson, M. A., Rossiter, K. R., Nijdam-Jones, A., Géczy, I., och Porteous, S. (2014). A comprehensive review of the literature on the impact of exposure to intimate partner violence on children and youth. *International Journal of Child, Youth and Family Studies, 5*(4), 493–587.

Bogat, G. A., DeJonghe, E., Levendosky, A. A., Davidson, W. S., och von Eye, A. (2006). Trauma symptoms among infants exposed to intimate partner violence. *Child Abuse & Neglect, 30(*2), 109–125.

Brottsförebyggande rådet (2023). *Kvalitetsgranskning av anmälda misshandelsbrott efter relationstyp 2019–2021. En kvalitetsstudie inom kriminalstatistiken.* Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet (2024). *Teknisk beskrivning – Målsägare vid brottsanmälan 2014–2023*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., och Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American journal of preventive medicine, 14*(4), 245–258.

Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., och Janson, S. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet, 373*(9657), 68–81.

Justitiedepartementet (2025). *Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Brottsförebyggande rådet*.

Jämställdhetsmyndigheten (2022). *Uppgifter om våld är inget undantag: Kartläggning av hur uppgifter om våld eller andra övergrepp beaktas i mål om vårdnad, boende eller umgänge*. Rapport 2022:1. Göteborg: Jämställdhetsmyndigheten.

Jämställdhetsmyndigheten (2023). *Sätt barnen i centrum för deras liv*. Rapport 2023:12. Göteborg: Jämställdhetsmyndigheten.

Kalin, T. (2024). Examining the likelihood of being referred to the Child Welfare Services in Sweden: Influences at the individual, peer and school-area levels. *Child & Family Social Work, 31*(1), 35–45.

Karlervik, J. (2025). En analys av barnfridsbrottet utifrån barns rätt till skydd mot att exponeras för våld mellan närstående och rätt till delaktighet i straffprocessen. I: Holappa, T., Kankaanpää Thell, E., och Leviner, P. (red.), *Barnkonventionen i svensk rätt: Genomslag i lagstiftning och rättstillämpning*. Norstedts Juridik.

Kassman, A., Wollter, F., och Eriksson, M. (2023). The selective child welfare funnel: Children's exposure to violence and CWS investigations in Sweden. *Child Abuse & Neglect, 144*, 106356.

Magnusson, M., och Joleby, M. (2026). From child witness to crime victim: Examining case characteristics and legal outcomes in cases prosecuted under the violation of a child's integrity (barnfridsbrott) legislation. *Child Abuse & Neglect, 175*, 108013.

Proposition 2020/21:170. Barn som bevittnar brott.

Proposition 2024/25:10. Tryggare hem för barn.

Pålsson, D., Lundström, T., Sallnäs, M., och Wiklund, S. (2025). Eligibility for child welfare services: Defining the needy client in an era of increasing referrals to Swedish child welfare. *The British Journal of Social Work, 55*(7), s. 3453–3471.

Skogan, W. G. (1984). Reporting crimes to the police: The status of world research. *Journal of Research in Crime and Delinquency, 21*(2), s. 113–137.

Socialdepartementet (2026*). Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Socialstyrelsen*.

Socialstyrelsen (2024). *Socialtjänstens placeringar av barn och unga med svensk och utländsk bakgrund: Registerstudie av placeringar 1991–2022*. Stockholm: Socialstyrelsen.

SOU 2019:32. *Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord*. Stockholm: Statens offentliga utredningar.

SOU 2022:70. *En uppväxt fri från våld: En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn*. Stockholm: Statens offentliga utredningar.

Statistiska centralbyrån, SCB (2015). *Handbok i statistisk röjandekontroll*. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Tiikkaja, S., Tindberg, Y., och Durbeej, N. (2025). Associations between socioeconomic deprivation and witnessing family violence among Swedish adolescents: Findings from a population-based school survey. *Scandinavian Journal of Public Health*, *53*(6) s. 650–657.

Trygged, S., Bylund Grenklo, T., Marttila, A., Halin, N. (2024). To See and Be Seen: A Swedish Register Study on Children Who Witness Family Violence. International *Journal of Environmental Research and Public Health*, *21*(1291), s. 1–12.

Vartanova, I., Eriksson, K., Strimling, P. (2026). Trends in the acceptability and prevalence of intimate partner violence: Evidence from Demographic and Health Surveys, 1999–2024. *PLOS Global Public Health, 6*(6).

Åklagarmyndigheten (2021). Faktablad Barnfridsbrott. Stockholm: Åklagarmyndigheten.

Överlien, C. (2012). Våld i hemmet – barns strategier. Gleerup.

Bilageförteckning

Bilaga 1 Upprepad utsatthet 31
Bilaga 2 Fördelning av grundbrott i ärenden med åtalsbeslut..... 32
Bilaga 3 Uppföljning av vårdnadsstatus och boendesituation utifrån typer av möjliga grundbrott i ärenden..... 33

Bilaga 1 Upprepad utsatthet

I tabell 4 beskrivs fördelningen av målsägarna utifrån deras bakgrund och kategoriserat efter upprepad utsatthet sett till antal registrerade brottstillfällen. Flera registrerade brott med samma angivna brottstidpunkt räknas som ett brottstillfälle, medan olika brottstidpunkter räknas som separata brottstillfällen.

Uppgifter redovisas inte i de fall antalet observationer understiger 4, i syfte att minska risken för röjande av uppgifter som kan hänföras till enskilda individer. I dessa fall markeras uppgifterna med kryss (x). Som en kompletterande skyddsåtgärd tillämpas sekundärundertryckning i de fall där redovisning annars skulle kunna medföra risk för indirekt röjande av undertryckta uppgifter. Läs mer om röjanderisk i *Handbok i statistisk röjandekontroll* (SCB 2015).

Tabell 4. Målsägare i polisanmälda barnfridsbrott 2022–2023. Andel i procent (%). Resultat redovisat för målsägarnas bakgrund och uppdelat på antal registrerade brottstillfällen.

Antal brottstillfällen	1	2	3	≥4
Samtliga	**92**	**6**	**1**	**1**
Kön				
Pojke	51	48	45	53
Flicka	49	52	55	48
Ålder				
0–3 år	26	30	35	46
4–6 år	22	21	22	21
7–9 år	20	21	14	x
10–13 år	20	19	18	18
14–17 år	12	10	11	x
Svensk/ utländsk bakgrund				
Inrikes född med två inrikes födda föräldrar	38	39	37	25
Inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder	19	19	16	39
Inrikes född med två utrikes födda föräldrar	31	29	27	28
Utrikes född	12	13	20	8
Erhållit arbetslöshetsersättning (misstänkt sammanboende)				
Nej	81	80	81	x
Ja	19	20	19	x
Erhållit ekonomiskt bistånd (misstänkt sammanboende)				
Nej	76	77	75	89
Ja	24	23	25	11
Utbildningsnivå (misstänkt sammanboende)				
Förgymnasial	25	26	32	26
Gymnasial	48	48	43	54
Eftergymnasial	27	27	25	20

Kryss (x) indikerar att antalet observationer är för litet för att redovisas.

Bilaga 2 Fördelning av grundbrott i ärenden med åtalsbeslut

Tabell 5 redovisar fördelningen av grundbrottstyper bland samtliga ärenden samt motsvarande fördelning bland ärenden med åtalsbeslut. Varje grundbrottstyp räknas högst en gång per ärende, även om flera brott av samma typ har registrerats i ärendet. Redovisningen visar därmed hur stor andel av ärendena som innehåller olika grundbrottstyper, snarare än hur många brott som har registrerats totalt. På så sätt får ärenden med många registrerade brott inte ett oproportionerligt stort genomslag i resultaten. Fullbordat mord och dråp inkluderas inte i analysen av grundbrott, eftersom målsägarkategorin i dessa fall avser den avlidna personens anhöriga och därmed skiljer sig från övriga grundbrott.

Redovisningen utgår från de brott som registrerats i polisanmälan och som kan utgöra grundbrott för barnfridsbrott. Det är dock inte möjligt att utifrån datamaterialet avgöra vilka av de brotten som omfattas av åtalsbeslutet. Det går inte heller att med säkerhet fastställa vilket eller vilka av dessa brott som faktiskt har föranlett barnfridsbrottet. Samtliga analyserade ärenden innehåller dock registrerat barnfridsbrott, och endast brott som kan utgöra grundbrott för barnfridsbrott har inkluderats i analysen.

Uppgifter redovisas inte i de fall antalet observationer understiger 4, i syfte att minska risken för röjande av uppgifter som kan hänföras till enskilda individer. I dessa fall markeras uppgifterna med kryss (x). Som en kompletterande skyddsåtgärd tillämpas sekundärundertryckning i de fall där redovisning annars skulle kunna medföra risk för indirekt röjande av undertryckta uppgifter. Läs mer om röjanderisk i *Handbok i statistisk röjandekontroll* (SCB 2015).

Tabell 5. Procentuell fördelning av olika typer av möjliga grundbrott i polisanmälda barnfridsbrottsärenden 2022–2023. Särredovisning för ärenden med åtalsbeslut.

Typ av grundbrott i ärendet	Antal ärenden	Andel ärenden	Antal ärenden med åtalsbeslut	Andel bland ärenden med åtalsbeslut
Misshandel (ej grov)	4394	48	702	43
Olaga hot och olaga tvång	1810	20	376	23
Ofredande	1393	15	238	15
Misshandel (grov)	720	8	151	9
Våldtäkt	259	3	37	2
Försök till mord	228	3	45	3
Sexuellt ofredande	229	3	49	3
Olaga frihetsberövande	89	1	20	1
Sexuellt övergrepp och försök till våldtäkt	77	0,8	x	x
Hemfridsbrott	33	0,4	x	x

Kryss (x) indikerar att antalet observationer är för litet för att redovisas.

Bilaga 3 Uppföljning av vårdnadsstatus och boendesituation utifrån typer av möjliga grundbrott i ärenden

Tabell 6 beskriver uppföljning av vårdnadsförhållandet mellan målsägaren och den misstänkta personen i ärendet, sex respektive tolv månader efter polisanmälan om barnfridsbrott, utifrån typ av möjliga grundbrott i ärendet. Samma uppföljningstid och kategorier av möjliga grundbrott redovisas i tabell 7, som beskriver huruvida målsägaren är sammanboende med den misstänkta personen i ärendet. I bägge tabellerna redovisas även antalet målsägare. Observera att en målsägare för barnfridsbrott räknas flera gånger i tabellen om flera olika typer av möjliga grundbrott registrerats i ärendet.

Det är inte möjligt att inom ramen för denna studie fastställa vilket eller vilka av de möjliga grundbrotten i ärendet som faktiskt har föranlett barnfridsbrottet. Samtliga analyserade ärenden innehåller dock registrerat barnfridsbrott, och endast brott som kan utgöra grundbrott för barnfridsbrott har inkluderats i analysen.

Ur ett barnskyddsperspektiv kan uppgifterna vara relevanta att beakta vid fortsatta bedömningar och beslut om vårdnad, boende och umgänge. Sådana bedömningar kan behöva utgå från ett bredare skydds- och riskperspektiv än frågan om straffrättslig skuld, där även uppgifter om misstänkt eller anmäld våldsutsatthet och barnets möjliga exponering för våld kan vara av betydelse.

Tabell 6. Målsägare i polisanmälda barnfridsbrott 2022–2023. Andel i procent (%). Uppföljning av vårdnadsstatus 6 respektive 12 månader efter polisanmälan om barnfridsbrott, utifrån typer av möjliga grundbrott i ärende.

Typ av grundbrott i ärende	Antal målsägare[a]	Andel där den misstänkte är vårdnads-havare efter 6 månader	Andel där den misstänkte är vårdnads-havare efter 12 månader	Antal målsägare där den misstänkte var vårdnadshavare vid anmälan[a]	Andel där den misstänkte är vårdnads-havare efter 6 månader	Andel där den misstänkte är vårdnads-havare efter 12 månader
Misshandel (ej grov)	7301	44	42	5559	58	56
Olaga hot och olaga tvång	3105	37	34	2136	53	49
Ofredande	2377	37	34	1597	55	51
Misshandel (grov)	1267	37	35	871	53	51
Våldtäkt	455	37	32	333	50	43
Försök till mord	385	31	30	215	56	53
Sexuellt ofredande	397	32	29	230	55	49
Olaga frihetsberövande	147	43	40	101	62	58
Sexuellt övergrepp och försök till våldtäkt	139	36	31	96	52	45
Hemfridsbrott	53	40	36	37	57	51

[a] En målsägare förekommer i flera kategorier om flera typer av grundbrott är registrerade i samma ärende.

Tabell 7. Målsägare i polisanmälda barnfridsbrott 2022–2023. Uppföljning av boendesituation 6 respektive 12 månader efter polisanmälan om barnfridsbrott, utifrån typer av möjliga grundbrott i ärende.

Typ av grundbrott i ärende	Antal målsägare[a]	Andel sammanboende 6 månader efter anmälan	Andel sammanboende 12 månader efter anmälan	Antal målsägare där den misstänkte var sammanboende vid anmälan[a]	Andel samman-boende 6 månader efter anmälan	Andel samman-boende 12 månader efter anmälan
Misshandel (ej grov)	7301	47	42	4711	73	65
Olaga hot och olaga tvång	3105	34	29	1720	62	51
Ofredande	2377	30	25	1228	57	48
Misshandel (grov)	1267	46	40	806	72	63
Våldtäkt	455	24	19	256	43	34
Försök till mord	385	46	41	221	80	72
Sexuellt ofredande	397	9	9	73	51	48
Olaga frihetsberövande	147	43	35	86	73	59
Sexuellt övergrepp och försök till våldtäkt	139	22	15	72	42	29
Hemfridsbrott	53	32	28	23	74	65

[a] En målsägare förekommer i flera kategorier om flera typer av grundbrott är registrerade i samma ärende.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

Box 1386, SE-111 93 STOCKHOLM
Tel +46 (0) 8 527 58 400, registrator@bra.se, www.bra.se
urn:nbn:se:bra-1369